

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. —
Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четвртъ год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 45. У Новоме Саду, 7. Децембра 1861. **ГОД. IV.**

Б о ж и њ њ.

Неколико лекција за старию децу.

(Продужено.)

На самый празникъ рођеня Христовога у четири сата после поноћи, а на многи мѣсти јоштъ раніе, звона' позиваю у цркву православне христјане да прославе славу рођеня Спасителъвогъ. Мало и велико, старо и младо хити тада у цркву; родители воде своју дѣцу за руку, и пре него што трећій путъ звона ударе напунисе народа, многимъ свећама и кандилима осветлѣный храмъ Божій. На полю е тавна помрчина, као што быше помрчина у срдцима незнабожнихъ народа, пре рођеня Христовога, а храмъ Божій сія се одъ свѣтлости, као што е засіяла слава небеска пастирима, оне ноћи, кадъ се Исусъ родио, и као што е свѣтлостъ нѣгове науке просвѣтила савъ свѣтъ, и на нѣму многе народе. О рођеню Христовомъ Ангели славяху на небесима, а у овай светый часъ успомене рођеня Спасителъвогъ наша света црква понавля пѣсму анђелску усклицавајући много пута: „Слава во вишнихъ Богу и на земли миръ.“

Ноћна ова служба Божія саставлѣна е изъ великогъ повечерія и јутреня.

На великомъ повечерію пошто се прописани псалми прочитаю, и начелствујућій свештеникъ сву цркву окади, пою се стихови пророка Исаіе о божаству и човѣчеству, о снаги моћи и власти Христовой и о распространеню нѣгове свете науке по цѣломе свѣту: „Сз нами Богъ разумѣйте языцы и покарајтеса, такъ сз

нами Богъ! Услышите до послѣднихъ земли, какъ съ нами Богъ. и т. д.

После овогъ свеченогъ пояня, продужи се обично велико павечернѣ, и чита се дондѣ, докле се не сврши молитва „Слава во вышнихъ Богъ и на земли миръ въ чловѣцѣхъ благоволеніе.“ На то се царске двери одворе, и свештеносци съ пѣвцима, а за нѣма свештеници съ литіомъ отиду у западный део цркве, у комъ се у стара времена трапеза за заедничке обѣде држала. У тай часъ пою се прекрасне духовне пѣсме, кое на србски ово значе:

„Нека се небо и земля — као што пророци предсказаше, — съ нама данасъ веселе; анђели и люди нека духовно светкую: еръ Богъ се у тѣлу показа онима кои чаме у таме и кои у засенки сѣде. Рођенога одъ Дѣве вертепъ и ясле примише. Пастири казую чудо, мудраци са истока у Вителемъ даре доносе. А мы недостойнима устма хвалу нѣму принесимо, као што га ангели прославише: слава Богу на висини и на земљи миръ, еръ ето дође онай коєга народи изчекиваху и дошавши спасе насъ изъ робства неприятельскога.

Небо и земля састаше се данасъ, када се Христосъ родио; данасъ се Богъ на землю сиђе, и човѣкъ на небо узиђе; данасъ онай, кои се по суштеству своєе видити неможе, види се тѣломъ зарадъ спасєня човечаскогъ. С' тога и мы славећи га поймо нѣму: слава Богу на висини, и на земљи миръ, еръ тай миръ намъ дарива твой долазакъ, Спасителю слава теби.

Мудраци, перзиски цареви. упознаши явно на земљи рођенога цара небескога, вођени сѣйномъ звѣздомъ, стигоше у Витлеемъ, носєћи изабране дарове: злато и тамянъ и мирисаво улѣ, и паднувши предъ тобомъ ничице поклонише се теби; еръ видише у пещини лежеће малодите, коме се немогу године брояти: (зато еръ е вѣчный Богъ:)

Затимъ се читаю обичне молитве за спасение людій, за цара и владику, за сваку тужећу и уцвилъну душу християнску, и да бы сачувао Богъ св. храмъ, и мѣсто то одъ глада, помора, землѣтреса, одъ ватре, воде, рата, поколя, и међусобне борбе, да бы милостивъ было грешнима и избавио насъ одъ сваке бѣде. По свршетку овыхъ молитава враћа се лития и застане близо амвова, на коме е постављена петохлѣбница. Овдѣ се запое ова весела духовна пѣсма:

„Веселисе Јерусалиме, светкуйте, сви вы кои любите гору сіонску (:т. е. красоту храма Божиѣга:); данасъ се дреша привремена свеза на кою бы осуђенъ праотацъ намъ Адамъ; рай намъ се отвори; влада ђаволова укиде се, еръ ону, кою е онъ некада преварио да окуси одъ забранѣне воћке, сада е видио где постаде Створителѣва мати. О каква е то дубљина богатства, и премудрости и разума Божиѣга! Слаби полъ човечій, кои некада принесе смртъ свему човечеству, постаде сада почетакъ спасения целоме свѣту чрезъ Богородицу. Еръ ето она роди младенца, кои е правый Богъ, на остае и после рођеня Дѣва. А светый младенацъ людске окове грѣховне раздрешуе своима пеленама, и своимъ дѣтинствомъ исцѣлюе горке патнѣ и болести Евине. Нека дакле пѣва и игра сва природа; еръ Христосъ дође да ню обнови и да спасе наше душе.“

Кадъ се „Рождество твое“ трипутъ одпов, и најстариі свештеникъ благослови петъ хлебова: пшеницу, вино и улъ, онда се съ благословомъ павечернѣ заврши, и сва звона на кули црквеной у трипутъ едно за другимъ звонећи даю християнима знакъ да се ютренѣ починѣ.

На часъ завлада дубока тишина у цркви, и изъ тишине те зачуе се у трипутъ: „Слава ко вышнихъ Богъ и на земли миръ, въ человекѣхъ благоколение.“ После овогъ анђелскогъ усклика, започне се, као обично, „шестопсалмие,“ кое християни побожно слушаю, уз-

носеѣи ютренѣ молитве предѣ престолѣ онога Господа, кои е зарадѣ насѣ людѣи и ради нашего спасеня примис на себе човечество, и родио се у Витлеему одѣ Дѣве Марив.

(Продужиѣ се.)

**Светитель Христовѣ Николай архиепископѣ Мир-
Ликійскій.**

(Продужено).

в. Св. Николай на првомѣ вселенскомѣ сабору.

Кадѣ е великій Константинѣ царѣ римскій вѣру Христову примио, и господствующомѣ ю учинио, тада се появи еданѣ свештеникѣ и учитель у Александрійской великой школы по имени Ария. Овай е учио да Исусѣ Христосѣ ние правый Богѣ, него да е онѣ одѣ Бога саздано найвише и найсавршеніе створенѣ Божіе. Многи у науци вѣре несталны и на разумѣ свой отвеѣтъ уздаюѣи се свештеници и епископи придруже се Ариевой науци, и тако се породи у срдцу Христове цркве великій раздорѣ. За утишати овай раздорѣ и довести у редѣ дѣла црковна сазове великій Константинѣ године 325, у градѣ Никею све знаменитіе епископе и друга духовна лица, изѣ свию крава, гдѣ христиани живляху, да се посаветую о дѣлима вере и да редѣ уведу у цркву. Саборѣ овай зове се првымѣ вселенскимѣ саборомѣ, на нѣму е было 318 светыхѣ отаца, а меѣу нѣима и св. Николай архиепископѣ Мирликійскій. И онѣ се съ Ариемѣ о православной вѣри препирао, и съ яснымѣ доказима опровергнуо е нѣгову богохулну и лажну науку.

По свршетку овога сабора позове царѣ Константинѣ све тамо бывше Владике у градѣ Византию, кои ово мѣсто, као новый престолный градѣ царства рим-

скога свечено освете, прозвавши га Константиновымъ градомъ, или Константинополѣмъ.

ж. Св. Николай помощникъ у бѣди.

Еданпутъ быяше у Ликіи велика гладь, тако да сиромаси люди нису имали што ести, и дѣчица су с' родители свои долазили къ Светителю, да имъ у нужди помогне. У то доба было е у Итали еданъ трговацъ, кои е имао пуну лађу жита. Св. Николай яви се нођу на сну овоме трговцу, даде му три златника капаре и уговори съ нѣмъ, да жито у градъ Миръ донесе и тамо за новце прода. Трговацъ тай, чимъ се пробуди, одма се крене съ лађомъ на море и доплови подъ градъ Миръ, гдѣ ово чудо приповѣди и свое жито брзо разпрода. Грађани одъ глади избавлѣни захвальиваху заедно са своіомъ дѣчицомъ прво Богу, па онда своме архиепископу, кой ихъ е одъ очевидне пропасти спасао.

Догоди се еданпутъ буна у Фригии. Царъ Константинъ пошлѣ своя три войводе: Непотіана, Урса и Ерпилиана, да оружаномъ силомъ буну утишаю. Лађа на којима е войска была извезе се у едномъ пристаништу Ликійске области, и войници почну тумарати по околны места и плякати. Народъ се томе противио, и тако е често долазило до свађе и тученя између грађана' и войника'. Св. Николай чуюћи то, дође у место, кое се звало Плакоматъ, и войводе приятельски угости, и замоли те ови войницима пляканъ и свака друга изступленя строго забране, и с' тымъ се миръ поврати. Башъ кадъ е св Николай у томе мѣсту быо, сребролюбивый нѣкій Начелникъ Евстатіе, одсуди три невина грађанина на смръть, желећи тымъ начиномъ нѣихово иманъ присвоити. Приятельи осуђеника' дођу къ Светоме, яве му у чему е стварь, и како цѣла околина жали ове невинне страдалнике, кои ће садъ на заповестъ Начелникову погублѣни быти. Св. Николай поведе са собомъ цареве

войводе на мѣсто, куда су извели были она три невинна човѣка, да ихъ погубе. Они су већъ са свезанымъ рукама и покривенымъ лицемъ клечећи изчекивали смртный ударацъ, кадъ ал' на еданпутъ св. Никола изкрсне, и изтрнувши мачъ изъ руке губителѣве, бацы га на землю, а осуѣеницыма окове раздреши и пусти ихъ на слободу. Све ово учинио е Светитель с' пуномъ важношћу и господствомъ, нити се нађе и кога, кои бы му на путъ стао, врѣ сви знадяху, да е онъ правый слуга Божій, и да се за невинне и праведне люде заузима. Избавлѣни одъ смрти падну на колѣна предъ своимъ избавителѣмъ и са сузама благодарности захвале му, а савъ народъ с' усклицаванѣмъ хваляше и славляше Бога и нѣговогъ угодника Николая. На то дође и начелникъ Евстатие. Нѣга Светитель предъ свима жестоко изобличи за нѣгово сребролюбие и неправедный судъ, претећи му, да ће за дѣло то самоме цару явити Невалялацъ овай бацаше найпре лягу на друге старешине, кои су га баяги рѣаво извѣстили были и на зло навели, али видећи да е Светителю цѣла стварь добро позната, и да му лажь непомаже, призна напоследку явно свое сагрешенѣ и исповѣди да е онъ самъ быо свему злу узрокъ.

Три царева войводе чудише се великой ревности Мирскога архиепископа, и примивши одъ нѣга благословъ, отиду съ войскомъ у Фригию, гдѣ народъ умире, и свршивши свое послове поврате се у престолный градъ царства Константинополь. За заслуге нѣихове награди ихъ царъ стымъ, што ихъ постави за чланове свовга савѣта. Али былъ е ту людій, кои су завидили и пакостили нѣиховомъ узвишеню. Ови неваляли люди подплате царевогъ надворника Авлавию, те ихъ овай цару као издаице оклевета, и они у тавницу бачени и на смръть осуѣени буду. У очи самога онога дана, кадъ ће ова три войводе погублѣни быти, уђе тавничаръ у тавницу нѣхову и объяви имъ смртну пресуду. Войводе, знаюћи да су невини, жалили су што за правду Божию умрети

мораю, и видећи да имъ нитко другій непомаже, съте се св. Николая кои в оно три невина грађанина нѣма наочигледце одъ грозне и безчастне смрти спасао, па припадну Бога на молитву, да ихъ онъ самъ преко свога угодника Николая одъ напрасне и срамне смрти избави.

Ту ноћъ, кадъ в царъ Константинъ мирно у кревету спавао, яви му се на сну еданъ архиерей, кои овако проговори: „Устай царе брзо, и одма одпусти изъ тавнице неправо облагана три войводе! еръ ние право да они за права Бога погублѣни буду!“ Царъ уплашенъ запыта: „Ко си ты, кои се усуђуешъ такове претнѣ мени у очи казивати?“ А светый му одговори: „Мени в име Николай и я самъ архиерей Мирске Митрополие. — Исто се тако Светитель яви и Авлавию царевомъ надворнику, и заповеди му да войводе одпусте. Обоица се уплаше с' тимъ веѣма, што се и едномъ и другомъ еднако приснило. Войводе буду предъ цара изведени, и пошто се овай увѣри о невиности нѣиховой, и о предстательству светого Николая, помилуе ихъ сву троицу са овимъ рѣчма: „Не даруемъ вамъ животъ я, но Николай великій Божій служитель, идите дакле къ нѣму и захвалите, а одъ мене му реците: „Ето што си ми заповедио, то самъ учинно, не срдн се на ме Христовъ угодниче!“ Ово изговоривши преда царъ войводама св. еванђелие у позлаћенымъ корицама, едну скупощну кадioniцу и два свѣћника, да те царске поклоне Мирской цркви лично однесу. И тако се ова три войводе одъ смрти избевае, и съ радошћу отиду у градъ Миръ, изруче царевъ поздравъ и предаду дарове, и захвале Богу и светоме Николаю, а сиротинѣи велике милостинѣ подѣле. Гласъ о овомъ чудесномъ предстательству светого отца Николая брзо се распрострео по цѣломъ христьянскомъ свѣту, и доцниє в у споменъ томе сачинѣно више духовныхъ пѣсама, кое Светителя са овегъ нѣговогъ дѣла славе. Између пѣсама тыхъ наводимо овдѣ само едну, коя се у очи

Николая дне на вечерню цюе и коя овако гласи: „Явился еси Константину царю, и Авлавию во снѣ, и симъ страхъ вложивъ, сице тѣмъ реклъ еси: разрѣшите убо вскорѣ яже держите связанныя въ темницѣ, неповинни бо суть беззаконнаго заколенія. Обаче аще преслушаеши мене, мольбу сотворю царю на тя, къ господу моляся.“

На скоро после овога догађая ухвати буря на мору недалеко одъ града Мира корабаль еданъ, кои е изъ Египта пловно. Бродари и путници у najveћой опасности призову у помоѣ св. Николая, за кога су чули были да е веѣ млоге одъ бѣде спасао. Светый Николай брзо се появи на мору, уѣе у корабаль, кои страдаше, и рекне зачуѣенымъ путницама: „Вы сте ме призвали, и ево ме дошао самъ да вамъ помогнемъ; небойте се дакле. С' тымъ узме у руке корманъ и управляюѣи лађу среѣно е одъ пропасти спасе, па га онда наеданпутъ нестане. Међутимъ се бура утиша, и путници поспѣшнымъ вѣтромъ ношени увезу се у пристаниште, и ушавши у градъ спазе свога благодѣтеля гдѣ башъ у цркву иде. Одма му приступе и припадну къ ногама нѣговыма захваляюѣи на помоѣи. Светитель имъ одговори: „Дѣцо моя, подайте хвалу Богу, онъ васъ е самъ избавно, а я самъ човѣкъ грѣшанъ, као и вы што сте.“ Дивный архирей Божій незадовольи се само с' тымъ што е мореловце одъ тѣлесне смрти Божиомъ помоѣу избавно, него се одма' постара и за спасеніе душе нѣхове. Провидеѣи духовнымъ окомъ, да су се тии люди дотле неваляло владали и раскалшанъ животъ проводили, одведе ихъ онъ на страну, у даде имъ овакавъ савѣтъ: „Чеда моя, испытайте свакій свое срдце, раземотрите дѣла своя, одбаците зле и богопротивне навике свое, поправите се у владаню, и исправите животъ свой по Божиимъ заповестима. Ако бы вы штогодъ одъ людій и сакрити могли показуюѣи се добри предъ нѣима, али предъ Богомъ се ништа утаяти неможе. Зато се брижльиво паштите, да сачувате светиню душе и чистоту тѣла свога. Вы

сте, по рѣчма апостола Павла, храмъ Божій, ако ко храмъ Божій поквари, тога ќе самъ Богъ казнити., Тако поучивши и доволно посавѣтовавши ове люде, съ благословомъ и съ миромъ Божиимъ одпусти ихъ св. Николай.

(Свршиће ее.)

Прва Божія заповедь.

(Продужено.)

II. Како намъ се валя владати, ако желимо да насъ Богъ као свою дѣцу любви? На кога треба да се уздамо кадъ смо у невољи? Кога треба да молимо? Кома треба да захвалуемо на свакомъ добру? Чиме ћемо мы најболѣ Богу угодити моћи?

Коя Божия заповестъ заповеда да у славу Божию неделю светкуемо? Коя забранов да се не кунемо именомъ Божиимъ? Коя црквена заповестъ заповеда да се Богу молимо? — Коя е молитва после ручка? шта се у той молитви каже? Коя е молитва у вече кадъ лежемо спавати? Шта мы иштемо одъ Бога у той молитви? Где смо о страху Божиимъ учили? Кое речи изъ верованя сведоче да есть еданъ Богъ? —

Кажи ми изъ Часловца оно изречение, кое насъ учи о жертви Богу?

Жертва Богѣ дѣхъ сокрѣшенъ сердце сокрѣшенно и смиренно Богѣ небничижитъ. Съ коима речма се мы у часловцу Богу молимо да исправи животъ намъ по нѣговымъ заповестима? (стр. 7).

У којой молитви ютромъ молимо за милость Божию и ухвамо се да ќе насъ десница нѣгова спасти? (Боже, Боже мой, стр. 16).

Кажи ми ону молитву у којой се молимо да намъ Богъ покаже путь, коимъ намъ ићи валя, и да насъ научи чинити волю нѣгову? (Господи оуслишимолитвѣ мою: стр. 19; и „велико славословіе“ стр. 20.)

Кои умъ на изусть ону молитву у којой молимо

Господа Іисуса да намъ даде утѣху кадъ смо у туги, и да буде съ нама кадъ смо у невољи? (Скоро и извѣстное оутѣшеніе даждз рабомз твоимз Іисусе: стр. 17). —

Кое насъ речи упућую да се у нужди на Бога осланямо? (Возверзи на Господа печаль твою и той та препитаetz, не дастъ во вѣкз молви праведникѸ). Шта то изреченіе на србски значи?

Кое речи у пѣсми „Благослови дѹше“ показую да ѣе Богъ помиловати оне, кои га се бою? — изговори на изустъ: „Хвали дѹше моя господо.“ Чему се све учимо у овомъ псалму? (надежду у Бога; нашей земальской ништавости; о срећи онога коме Богъ помаже; о свемогућности, правди, и милости Божіой).

III. *Найглавнїя изреченїя изъ псалшира о богопочишаню, о призиваню Бога, и о надежди у Бога.*)*

Блаженз мѹжз, иже не идetz на совѣтз начестыкыхз, — но вз законѣ гдни вола егш, и вз законѣ его поѹчитса день и ноць. (пс. 1.)

Работайте Господеви со страхомз и радѹйтеся емѸ съ трепетомз. — (псал. 2).

Пожрите жертвѸ правды и оѹпокайте на Господа. (псал. 4).

Помощь моя ѿ Господа спасающагш правымъ сердцемз. (псал. 7).

За словеса оустенз твоихз азъ сохранихз пѹти жестоки. Соверши стопы моя во стезахз твоихз да неподвижѹтса стопы моя. Сохрани ма господи яко зѣницѸ ока вз кровѣ крилѸ твоею покрыеши ма. (пс. 16).

Благословлю Господа на всакое время, вынѸ хвала егш во оустѣхз моихз. — Взыскахз господо и оуслыша ма, и ѿ всѣхз скорбей моихз избави ма. (цео пс. 33).

Вскѹю прискорбна еси дѹше моя и вскѹю смѹ-

*) Ово истражую, читаю, и на србски преводе само псалтирци. ЗначенѸ тыхъ изреченїя изнаћи ѣе учитель у броввима ШколекогѸ Листа одъ ове и идуће године.

щаеши мѧ; и повѣмса емѸ, спасеніе лица моего и Богъ мой. (псал. 41).

Богъ намъ прибѣжище и сила, помощникъ въ скорбехъ ѿбрътшихъ ны сѣлѡ, сего ради не оубоимса внигда смѣщается земля. (псал. 45).

Пожри Богови жертвѣ хвалы и воздаждь кишнемѸ молитвы твоѧ. И призови мѧ въ день скорби твоѧ, и измѸ тѧ, и прославиши мѧ. (Ово говори Богъ праведнику. Види псал. 49).

Вся земля да поклонится тебѣ и поетъ тебѣ, да поетъ же имени твоемѸ Вышній. (псал. 64).

Кто Богъ велии, яко Богъ нашъ, ты еси Богъ творай чюдеса. (псал. 76).

Блаженъ мѡжъ, емѸже есть заступленіе его оубо тебе, восхожденіѧ въ сердце своемъ положи. —

Милость и истинѸ любитъ Господь, Богъ благодать и славу дасть. Господь не лишитъ благихъ, ходящихъ незлобіемъ. (псал. 83).

Живыи въ помощи Вышняго, въ кровѣ Бога небснаго водворится. (псал. 90).

Благо есть исповѣдаться Господеви, и пѣти имени твоемѸ Вышній. (псал. 91.)

Любви Господа ненавидите зла: хранитъ Господь души преподобныхъ своихъ, изъ рѣки грѣшници избавитъ ѧ. Свѣтъ возсѧ праведникѸ, и правымъ сердцемъ веселіе. Веселитеса праведнии ѿ Господѣ, и исповѣдайте память святыни его. (псал. 96.)

(Псаломъ 96 цео.)

Начало премѡдрости страхъ Господень, разѡмъ же благъ всѣмъ творящимъ и. (псал. 110.)

Блаженъ мѡжъ бойса Господа въ заповѣдехъ его, восхоцетъ сѣлѡ. (и сего остало у псалму 111.)

Возведохъ очи мои въ горы. (савъ псаломъ 120.)

Помощь наша во имя Господа сотворшаго небо и землю. (псал. 123.)

Надѣющіисѧ на Господа, яко гора сіишнѧ, неподвижитсѧ во вѣкѧ. (псал. 124.)

Блажени вси болющіисѧ Господа, ходящіи въ пѣтехѧ егѧ. (псал. 127.)

Имене ради твоегѧ потерпѣхѧ тѧ Господи, потерпѣ душа моя слово твое, оупока душа моя на Господа. (псал. 129.)

Хвалите имя Господне, хвалите раби Господа, благословите Господа. (псал. 134.)

Воззвахѧ въ тебѣ Господи, рѣхѧ: ты еси оупованіе мое, часть моя еси ты на земли живыхѧ. (пс. 141.)

Очи всѣхѧ на тѧ Господи оуповаютѧ, и ты даеши имѧ пищѣ въ благовременіи. Шверзаеши ты рѣкѣ твоею, и исполниаши всякое животное благоволеніемъ. Близъ Господь всѣмъ призывающимъ его, всѣмъ призывающимъ его въ истинѣ. (псал. 144.)

И напоследку псалми 146, 147, и 148. у свой своіои цѣлости.

(Свршиће се.)

Кратакъ прегледъ землѣписѧ.

(За вайстарию децу.)

Б. Европа.

(Продуженѣ).

Землѣ и градови. На югу и западу: 1, кралѣвство Португалско са престолнимъ градомъ Лисабомъ на реци Таи, и градъ Оporto на реци Дуеру; и

2, кралѣвство Шпаньолско, са престолнимъ градомъ Мадритомъ на реци Манзапари, и градъ Барцелона на средиземномъ, Кадицъ на атлантскомъ мору, и Севила на реци Гвадалквивиру.

3, Царство Француско и нѣговъ престолни градъ Паризъ на Сени, Лионъ на Рони, Марсель на средиземномъ мору, Бурдо на Гарони и Штрасбургъ на Райни.

4, Дойна Талиянска бивше кралѣвство Неапольско са престолнимъ градомъ Неапольомъ и Сицилия са Палермомъ.

Средня Талиянска, и у нѣой папина земля са прест. градомъ Римомъ на Тибру; Тосканска са Флоренцомъ на Арни; и Парма и Модена;

Горня Талиянска и кралѣвство Сардинско са престолнимъ градомъ Туриномъ на Реци По; Ломбардеска са градомъ Миланомъ, и Млетачка са градомъ Млеткама. (Венециомъ).

5, Швайцарска и нѣне вароши Бернъ на Ари, Базлъ на Райни, Цурикъ на цуримскомъ езеру, Генфъ на генфскомъ езеру.

6, Нидерландска са две државе: кралѣвствомъ Бельгиомъ, и овогъ главни градови Брислъ и Антверпна на Шелди; и кралѣвство Холандия, са градовима Амстердамомъ, Хагомъ, и Ротердамомъ;

7, Велика Британия, кралѣвство Енглеско, и главне вароши Лондонъ на Темзи у Енглеской, Единбургъ у Шотландской, и Дублинъ у Ирландской.

На северу и истоку:

1, Кралѣвство Шведско са градомъ Штокхолмомъ на Шеларскомъ езеру:

2, Кралѣвство Норвешко и нѣнъ градъ Християния;

3, Кралѣвство Данско (Денемаркъ) и градъ Копенхага на острову Селандъ.

4, Царство Руско и главни градви: Петербургъ на Неви, Москва на Москви, Одеса на црномъ мору, Киевъ на Днепру; овамо спада и кралѣвство Польско са главнимъ градомъ Варшавомъ на Висли

5, Царство Аустриско и престолни градъ Бечъ на реци Бечу и Дунаву; овамо спада кралѣвство Ческо и престолни градъ Прагъ на Молдави, Угарско кралѣвство са градомъ Будимомъ, Комораномъ и Пожуномъ на Дунаву, кралѣвство Галиция и градови Лвовъ на Бугу и

Краковъ на Висли; Моравска са градовима Брномъ и Оломуцомъ; горня Аустрия са Линцомъ, Штаерска са Грацомъ, Далмация са Задромъ, Хрватска са Загребомъ, Истрия са Триестомъ, войводство ербско са Новимъ Садомъ, Ердель са Сибиньомъ.

6. Царство Турско и престолни градъ Цариградъ (Стамболъ, Константинополь) овамо спадаю: Бугарска са Шиштовомъ, Каравлашка са Букурешкомъ, Србия са Београдомъ, Босна са Сараевомъ, Херцеговина са Мостаромъ;

7, Црна Гора са Цетинѣмъ.

8, Кралѣвство Грчко са Атиномъ.

У средной Европи стое немачке државе. Овамо спадаю окромъ неки аустриски земаля кралѣвство Прайско са главнимъ градомъ Берлиномъ на реци Шпре, Кенигсбергъ на Прегли, Бреслава и Штетинъ на Одри, Магдебургъ на Елби, Кобленъ и Келнъ на Райни;

Кралѣвство Баварско и градъ Минхенъ на Исару, Нирнбергъ на Пегницу, Аугсбургъ на Леху, Регенсбургъ на Дунаву;

Кралѣвство Виртембершко, и градови Штутгардъ и Тибинга на Некару, Улмъ на Дунаву;

Кралѣвство Саксонско и градъ Дрезда на Елби, (Лайпцигъ) Липска на Елстру;

Хановеръ и Брауншвайгъ; Хесенъ са Дармшта- томъ; Баденъ са Карлсруомъ; Олденбургъ, Мекленбургъ, Ваймаръ, Гота, Кобургъ, Насава, и слободне вароши Хамбургъ на Елби, Либекъ на Трави, Бременъ на Везеру и Франкфуртъ на Майни.

Бисеръ.

Еданъ арапинъ залута негде у пустини и веѣ би, да одъ глади и жеѣе умре, кадъ на еданъ бунаръ наиѣе, и ту неку торбицу наѣе, што е трговци забора-

вили беше. Обрадованъ дигне е, одъ свегъ срдца узданувши; „хвала Богу, ово су урме или су ораси, те ћу се и приватити.“ Алъ кадъ у торбицу завири, и само бисеръ у нъой нађе, онъ преваренъ, съ нова уздану: „та то е само бисеръ“.

Освета.

Еданъ сиромашакъ дође и замоли одъ богатоша некоегъ милостиню, а овај га се свакояко нагрди, и одтера, најпосле и еданъ каменъ за нъимъ баџи. Сви люди што то видоше чисто се забунише, а сиромашакъ се саже, и каменъ у торбу метнувши оде, безъ да ко знаде зашто каменъ узе, а и негомишляше нико, да ће онъ каменицу ону собомъ носити.

Те исте године учини онај богаташъ велико неко безделие, и не само да му све иманъ судомъ узеше, него јошъ на магарца метнуше, и у срамоту по целој вароши крозъ све улице носише, и савъ светъ га грдине и ругаше се. Ту беше и онај сиромашакъ с' каменицомъ, коегъ овај ни крива ни дужна онако грдно нагрдио беше. Кадъ га виде сиромашакъ, онъ се у торбу маши и каменицу извуче, пакъ ближе ономе свомъ душманину приступивши каменомъ замане, алъ небаци, већъ каменъ низа се на землю спусти. Овомъ се учуде сви, кои знаше, што измеђъ обоице беше, а онъ имъ одговори: „Освету терати на непријатељу моћномъ лудостъ е, и на несрећномъ нечовечно и срамотно.“

Непонеси се у срећи, нити буди немилостивъ, да бедне и невольне гонишъ: часомъ се догоди, те у вече будешъ нико и ништа, кои си с' јутра први био, пакъ ко то ние онда може ти садъ наудити. Чувай се, да ко и твогъ камена у својој торби и освете на те у свомъ срдцу непонесе.

Магаре у лављој кожи.

Бдаредъ нађе магаре лављу кожу, обуче е и пође коевудъ мутити, те животиню и люде плашити, и видећи, како све живо изпредъ нѣга бежи, обрадуесе, пакъ хтсвши јошъ више стра задавати стане се и дерати; алъ га ту познаше, еръ то небејаше страотно оно лавлѣ урланѣ већъ само магараѣа дрека, те съ батинама нагрнуше и магаре готово на мртво име намецкаше.

Вештивнице при рачуну.

(За најстарию децу.)

При умножаваню. Кадъ има у мултипликатору више цифри, посао е много брже готовъ, почевши га не съ најнижомъ већъ съ највишомъ цифромъ мултипликатора, а онда наравно слѣдуюће продукте не лево већъ десно наполѣ подписуюћи, а последњи и непишући башка, већъ одма са осталима у главни продуктъ саберући.

Н. п. има 7836 да се узме 453 пута. 7836×453
 Прво се ради са 4, и ово е продуктъ 31344
 онда се ради са 5, и ово е продуктъ 39180
 а садъ са 3 и сума свега ово е 3549708 овако
 $3 \times 6 = 18$, пиши 8 изван 0 другога продукта, и остае 1,
 $3 \times 3 = 9 + 1 = 10 + 0$ из другога, пиши 0 на друго место
 остае 1,
 $3 \times 8 = 24 + 1 = 25 + 8$ из другога $= 33 + 4$ из првога
 продукта $= 37$, пиши 7 на треће место, остае 3,
 $3 + 7 = 21, + 3 = 24, + 1$ изъ другога и $+ 4$ изъ првога
 $= 29$, пиши 9 на четврто место, остае 2,
 а садъ остале само доадирајући овако $2 + 9$ из другога
 $= 11 + 3$ из првога $= 14$, пиши 4 на пето место, остае 1,
 $1 + 3$ изъ другога и $+ 1$ изъ првога $= 5$, пиши то на
 шесто место, најпосле 3 изъ првога естъ 3, пиши га
 на највише место у главномъ продукту.